

Actes de les
**III Jornades d'Estudis
Locals de Felanitx**

13 i 14 de desembre de 2013
Saló d'Actes de la Casa de Cultura de Felanitx

Coordinació i edició
Miquel Àngel Vicens i Siquier

Consulta *on line*
www.amicsclosos.cat/3jornades

EDICIONS AMICS DELS CLOSOS

Dipòsit Legal PM-588-2015
Impremta Institut, juny 2015

In memoriam

Miquel Barceló i Perelló

Pere Xamena i Fiol

PRESENTACIÓ

La celebració i publicació de les III Jornades d'Estudis Locals de Felanitx han estat marcades per la desaparició de dos *Homenots*, verdaders prohoms del coneixement i de la Cultura de Felanitx. El novembre de 2013 ens deixà Miquel Barceló *Pereió*, mestre de mestres, figura principal en l'estudi de les societats andalusines. El maig de 2015 ho féu Mn. Pere Xamena, coneixedor com pocs de la Història de Felanitx i de Mallorca. Valgui aquest llibre com el nostre primer homenatge a aquestes dues figures. Seguirem el camí que ens deixaren, cuidarem el seu llegat!

Les Jornades d'Estudis Locals promouen el coneixement i difusió del nostre àmbit més proper de qualsevol disciplina científica o humanística, representen una oportunitat per aprofundir en aquest coneixement de determinades temàtiques d'àmbit local, per donar sortida a estudis i treballs de joves investigadors o de persones que, sense més pretensions, gaudeixen d'un temps per a la recerca. Sense aquest espai, tot això quedaria arraconat dins l'àmbit privat dels autors, sense possibilitat de que fossin consultats, utilitzats, ampliat, millorats o, per què no, criticats. La ciència avança gràcies a una lectura crítica i constructiva de les aportacions que s'han realitzat amb anterioritat.

El desembre del 2013 es complien els 5 anys de la presentació en societat de l'Associació d'Amics dels Closos de Can Gaià, de la nostra primera assemblea general. Allà dibuixàrem un full de ruta, una declaració d'intencions respecte a la protecció, difusió i posada en valor del Patrimoni de Felanitx. Els Amics dels Closos no aspiren més allà d'esdevenir una eina per ajudar a assolir aquests objectius fundacionals. Un complement, una mà per cobrir més terreny, per arribar més enfora, més aviat. Una veu crítica o de suport. Un company de viatge per a les institucions públiques o privades.

Com a celebració d'aquests 5 anys impulsarem, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Felanitx i l'ajut de *BTP-Vacances* i *Grup 3000*, la reedició d'unes Jornades d'Estudis Locals, ja que aquestes s'integren a la perfecció en la raó de ser de l'associació. Recordem que l'any 2000, dins dels actes commemoratius dels 700 anys de la fundació de la Vila de Felanitx es varen realitzar les primeres Jornades d'Estudis Locals de Felanitx, dos anys més tard es realitzarien les segones.

Ara apareixen publicades les terceres. Som conscients de la tardança en la seva publicació i en volem demanar disculpes, els desitjos de què les actes es publicassin en paper, i no tant sols en digital, ens va fer esperar a què les disponibilitats pressupostàries fossin favorables. Aquest mes de febrer els Amics dels Closos prenguérem la decisió de no esperar més i fer una publicació *on line*. Quan ho teníem pràcticament tot apunt, sorgí l'oportunitat de publicar-les en paper a la qual ens hi aferràrem. La feina la teníem feta tant sols s'havia d'ajustar a les noves necessitats . De tot el que ha passat se n'aprèn i l'experiència ha estat enriquidora.

Des del principi, la intenció dels Amics dels Closos va ser que les Jornades d'Estudis Locals presentassin una certa regularitat. L'organització de les terceres, portava implícit el compromís d'organitzar unes noves edicions. Per tot això, anunciam la celebració de les quartes Jornades l'any 2016, amb el compromís ferm de què ens esforçarem pel que el temps entre la celebració i publicació de les actes sigui l'adient. Des d'aquestes línies volem convidar a participar-hi!

Felanitx, juny de 2015

Miquel Àngel Vicens i Siquier

President de l'Associació dels Amics dels Closos de Can Gaià

SUMARI

Presentació	2
Prehistòria i Patrimoni Històric	
<i>El poblat des Rossells i el seu context cultural i territorial</i>	9
Javier Rivas i Bartomeu Salvà	
<i>Les intervencions arqueològiques d'equips estrangers a Mallorca durant el franquisme: Els cas de l'equip alemany amb Otto Herman Frey</i>	19
Alejandra Galmés i David Javaloyas	
<i>Com s'elabora un projecte arqueològic? El cas dels Rossells</i>	31
Paloma Salvador	
<i>Planificació i gestió de recursos per a la campanya arqueològica Es Rossells</i>	37
Dario Weiss	
<i>El treball de camp a Es Rossells</i>	43
Marion Deprez i Celia González	
<i>El patrimoni perdut: el cas del Castell de Santueri</i>	47
Xisco Bergas i Rafel Font	
<i>Turisme i Patrimoni. Reflexions a l'entorn d'una experiència als Closos de Can Gaià</i>	57
Raquel Barceló, Almudena Briones, Llorenç Oliver i Miquel Àngel Vicens	
<i>Turisme i Patrimoni. Aspectes teòrics per a la planificació de projectes de turisme arqueològic</i>	65
Almudena Briones, Raquel Barceló, Llorenç Oliver i Miquel Àngel Vicens	
Patrimoni industrial, geològic i hidrològic	
<i>El patrimoni geològic de Felanitx</i>	77
Guillem Mas, Lluís Moragues, Joan Mestre i Manuel Espinosa	
<i>Les fonts de Felanitx en el marc del Catàleg Il·lustrat de les fonts de Mallorca</i>	89
Pedro Fidel Castro	
<i>La mineria del carbó a Felanitx: Geologia, història i activitat extractiva</i>	99
Lluís Moragues, Guillem Mas i Manuel Espinosa	
<i>La terra de gerrer de Felanitx: Una aproximació geològica i industrial</i>	111
Lluís Moragues, Joan Mestre, Guillem Mas i Manuel Espinosa	

<i>La pedra de marès de Felanitx: Patrimoni cultural i natural</i>	123
Guillem Mas	
Miscel·lània	
<i>Felanitxers fora de Mallorca, 1599-1650</i>	137
Onofre Vaquer	
<i>El retaule de Sant Isidre del Convent de Felanitx</i>	145
Amàlia Salas	
<i>Felanitx 1968: acte homenatge a l'artista Joan Miró</i>	155
Xisca Veny	
<i>200 anys de rellotges de sol a Felanitx</i>	159
Sebastià Roig	
<i>Es Lledoner, una cooperativa d'ensenyament</i>	171
Antoni Vicens i Jerònima Múñoz	
<i>Tipologies de sòls i la seva influència sobre la producció i qualitat del raïm de vinificació a Felanitx</i>	183
Joan Rosselló i Jaume Vadell	

EL TREBALL DE CAMP ALS ROSSELLS

MARIÓN DEPREZ i CELIA GONZÁLEZ PINA

Deprez, M. i González, C. 2015. El treball de camp als Rossells. *III Jornades d'Estudis Locals de Felanitx: 43-45*

INTRODUCCIÓ

El treball de camp a realitzar al jaciment dels Rossells (Felanitx), es basa en la posada a punt i neteja de la vegetació de la murada del poblat talaiòtic per dur a terme una nova planimetria i datar l'estructura. Però per confeccionar el pla d'actuació i neteja es fa necessària la prèvia supervisió de l'estat de conservació del jaciment, aspecte que es va dur a terme a l'estiu del 2013. Aquest treball es feu amb la intenció de confeccionar, posteriorment, un mapa detallat amb la vegetació a eliminar.

METODOLOGIA

La metodologia emprada es basà en una divisió de la murada en quatre seccions (A, B, C, D). La planimetria està feta per W. Wünsch i publicada per Guillem Rosselló Bordoy i Otto Herman Frey al anys 60 (Frey i Rosselló Bordoy, 1964). Cada secció es va

dividir en subseccions per facilitar la ubicació més exacta possible de la vegetació que es volia documentar. A més es confeccionà una simple llegenda en funció de la vegetació present i les condicions de conservació avaluades anteriorment.

Figura 1: Llegenda del mapa confeccionat al Projecte d'Execució de la Intervenció arqueològica al jaciment dels Rossells (Cas Concos, Felanitx).

També es realitzaren nombroses fotografies per documentar cada un dels punts enregistrats al mapa. En aquest, a més

d'incloure la llegenda que especifica si la vegetació s'ha d'eliminar o podar mitjançant diferents símbols, s'ha enumerat cada element vegetal amb la finalitat de poder relacionar-ho amb la seva fotografia corresponent (Figura 2 i 3).

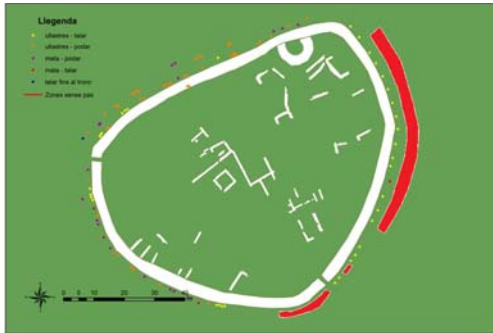

Figura 2: Mapa digitalitzat confeccionat al Projecte d'Execució de la Intervenció arqueològica al jaciment dels Rossells (Cas Concos, Felanitx), presentat al Consell Insular de Mallorca el 7 de març del 2014.

LES SECCIONS

Els resultats per seccions són els següents:

A. La primera de les seccions, destaca per la seva bona conservació però amb un alt percentatge de vegetació a podar.

B. En aquesta secció ens trobem amb una zona anterior a la murada que dificulta el seu accés. En aquest lloc del recinte amurdat hi ha ullastres que s'han d'eliminar, per evitar que perjudiquin la murada.

C. La secció C és la més complicada, ja que compta amb una vegetació més espessa que dificulta el pas a la murada, i per tant impossibilita qualsevol intervenció en ella. Aquesta zona s'ha documentada amb una franja negra on es localitzen els ullastres, els quals també perjudiquen el recinte fent necessària la seva immediata eliminació.

D. Finalment la secció D, no presenta tantes dificultats com l'anterior, encara que també hi ha un excés de ullastres i mates que s'han de podar (Figura 4).

Figura 3: Mapa digitalitzat sobre el "Google Earth" confeccionat al Projecte d'Execució de la Intervenció arqueològica al jaciment dels Rossells (Cas Concos, Felanitx).

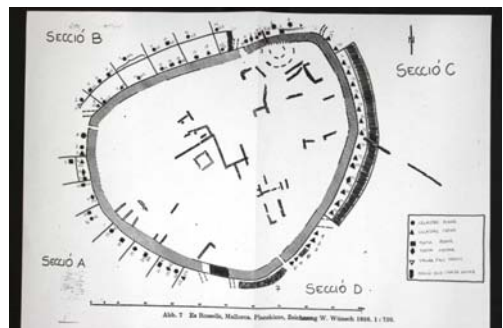

Figura 4: Planimetria realitzada per W. Wünsch (Frey i Bordoy, 1964)

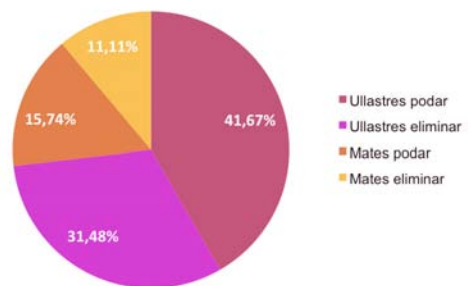

Figura 5: Gràfica de la vegetació del jaciment dels Rossells, confeccionat al Projecte d'Execució de la Intervenció arqueològica al jaciment dels Rossells (Cas Concos, Felanitx).

En la figura 5 es pot observar com el major percentatge de plantes que es va tractar són ullastres (73,2%), destacant els que es van podar (42,85%) i els que es van eliminar (30,35%). L'altre tipus de planta que predomina en el jaciment i que dificultava els treballs de camp, encara que en menor quantitat si es compara amb els ullastres, són les mates (26,77%). Al igual que amb el

cas anterior, és més elevat el percentatge de mates que es van haver de podar (15,17%) que el de mates que es van eliminar (11,6%).

EL DESBROSSAMENT

Entre el 26 d'abril i el 4 de maig del 2014 es va portar a terme el desbrossament de la vegetació del jaciment, amb la col·laboració de diferents brigades públiques: Consell Insular de Medi Ambient, Consell Insular de Cultura i Patrimoni, i Brigada de l'Ajuntament de Felanitx. El procediment per a eliminar el fullatge s'ha fet seguint el mapa confeccionat i el registre fotogràfic que s'havia documentat a l'estiu del 2013, tot això, és clar, es va dur a terme baix la supervisió dels tècnics. Durant els nou dies de campanya es va procedir a tallar i eliminar tota aquella vegetació que pogués fer malbé les estructures del jaciment. El desbrossament era i és una tasca necessària per les actuacions futures que es tenen pensades, així com per la conservació del jaciment mateix. Per tant, es tracta d'una feina imprescindible per a la creació d'una nova planimetria i la datació de la murada en campanyes posteriors (2015-2016).

Per a poder dur a terme aquesta tasca també es comptà, no tan sols amb l'ajuda dels directors i col·laboradors, sinó també amb l'ajuda de voluntaris. Aquests eren, entre d'altres, habitants del municipi, Amics des Closos de Can Gaià, alumnes de grau d'Història de la Universitat de les Illes Balears en pràctiques i tots aquells que han volgut aportar la seva valuosa ajuda.

Les eines que s'utilitzaren per a l'eliminació d'ullastres i mates han estat bàsicament tisores de podar i serres manuals i elèctriques. Durant les tasques de neteja es va recopilar llenya que es va entregar al propietari de la finca, mentre que la brossa generada ha estat cremada, allunyada del jaciment per evitar cap tipus de perill, la tardor i l'hivern del 2014/2015.

BIBLIOGRAFIA

FREY, O.H.; ROSSELLO-BORDOY,G. (1964): Eine Talayotsiedlung bei S'Illot, Mallorca. Madrider Mitteilungen 5, p.55-71.